

INFORMATIEPAKKET

DIERENARTSEN

Het gebruik van hondenmassage - informatie voor dierenartsen

Wat is hondenmassage?

Massage voor honden is in Nederland echt in opkomst, omdat steeds meer mensen gaan inzien dat het ook voor honden een goede manier is om gedrag, gezondheid en actief zijn met een hond op een natuurlijke manier te ondersteunen en waar nodig probleemgericht aan te pakken.

Ook in de wetenschap is er steeds meer aandacht voor het 'Care-systeem', 1 van de 7 emotionele systemen beschreven door wetenschapper Panksepp. Onderzoek geeft inzicht in wat verzorgende gevoelens en aanrakingen kunnen doen voor meer ontspanning en balans. Uit recent onderzoek is gebleken dat bij verzorgende gevoelens en aanrakingen het lichaam rustgevende hormonen vrijkomen en stresshormonen afnemen. Aanrakingen en massage hebben een gunstige invloed op het 'Care-systeem'.

Daarnaast brengt massage de verschillende lichaamsweefsels in beweging en 'spreekt' het zelfherstellend vermogen van het lichaam aan. Dit kan ondersteunend werken bij opvoeding, sport of bij lichamelijke problemen of gedragsproblemen. Natuurlijk is massage nóóit een vervanging voor het advies van een specialist.

Palpabel

Masseurs en massagetherapeuten van Palpabel hebben geleerd om op een andere manier te kijken naar een hond, waarbij ze gedrag en lichaam samen brengen, een vooruitstrevende aanpak die goed aansluit bij ondersteuning van diverse specialisten. Palpabel erkent 3 verschillende beroepsniveaus:

- 1 Kynologisch masseur Basis
- 2 Kynologisch masseur Gevorderd
- 3 Kynologisch massage therapeut

Elk niveau heeft een verdieping in de kennis en kunde van de masseur. Meer over de verschillende niveaus kunt u vinden in bijlage I.

Werkwijze

Observatie, inspectie en palpatie als uitgangspunten

- Een doelgerichte massage begint bij een goed observatie in beweging, inspectie in stand en palpatie op aandachtsplekken.
- Een goede observatie, inspectie en palpatie geven inzicht in spanningsgebieden en gevoelige plekken en zwakke schakels.
- Voordat een masseur gaat masseren, is er een overzicht nodig van de aandachtspunten. Daartoe wordt de hond geobserveerd in stand en in beweging. Daarna volgt een palpatie en worden aandachtspunten opgeteld. Aan de hand van de aandachtspunten en de mogelijkheden van de hond, wordt er door de masseur een massage plan opgesteld.

- Observatie, inspectie, palpatie, massage en advies komen in elk beroepsniveau aan de orde. Op niveau 1 betreft het vooral kijken naar opvallende (aandachts)punten. Tot aan het beschrijven van de pro- en retractie in niveau 3.

Masseren op basis van communicatie

- Masseurs van Palpabel masseren in communicatie met de hond. Honden vertellen heel veel als ze aangeraakt worden. Hondenmasseurs zien vaak dat honden zelf pauzes nemen om te ontladen en dan terugkomen voor meer.
- Het is niet vanzelfsprekend dat een hond zich zomaar laat masseren, soms moet de masseur het in hele kleine stappen opbouwen.

Minder is vaak meer

- Het is een fabeltje dat je altijd spieren los moet masseren. Een masseur weet heel goed dat zacht werken op het zenuwstelsel via het bindweefsel al alle lichaamssystemen in beweging zet.
- Vaak bereiken de masseurs veel meer met een paar eenvoudige technieken, soms is er meer nodig.

Lichaam, gedrag en sport

Kynologische massage werkt op het niveau van gezondheid (lichaam), gedrag en sport. Hieronder wordt in het kort uitgelegd wat de effecten van massage zijn, gericht op deze drie richtingen.

Invloed op het lichaam

- Het verbetert de bloed- en lymfecirculatie en bevordert de afvoer van afvalstoffen.
- Het ontspant het zenuwstelsel.
- Het ontspant de spieren voor, tijdens of na een prestatie.
- Het verhoogt het gezond functioneren van de huid.
- Het verbetert de beweeglijkheid van de hond en vermindert pijn bij spier- en gewrichtsproblemen en na operatie.

Invloed op gedrag

- het verhoogt de concentratie van jonge honden of honden die sterk reageren op omgevingsprikkels;
- het zorgt voor meer lichaamsbewustzijn en haalt de hond uit zijn hoofd, in zijn lichaam;
- door vrijkomen van rustgevendende hormonen zorgt het voor diepe geestelijke ontspanning;
- het zorgt voor het versneld afvoeren van afvalstoffen, wat bij stress heel belangrijk is om het lijf gezond te houden;
- het ontspant spieren voor, tijdens of na stresssituaties;
- het leert de eigenaar de grenzen van de hond te (her)ontdekken.

hier nog een voorbeeld aan toevoegen

Gezond voor zowel recreatieve als competitieve prestaties

- sport gaat tegenwoordig verder dan de hondenschool, actief zijn met je hond buiten is erg in;
- veel mensen zijn zich er niet bewust van dat hun hond ook een 'sporthond' is;
- een goede observatie, inspectie en palpatie geeft inzicht in zwakke schakels;
- een goede trainingsopbouw en onderhoud met massage voorkomt blessures;
- een goede warming-up zorgt ervoor dat de hond zijn lichaam optimaal kan gebruiken bij prestatie;
- de cooling-down en stretches helpen het lichaam te herstellen na prestatie;
- met de aangeboden stof in onze opleidingsmodules leren studenten een goede sportmassage te verzorgen inclusief warming-up, cooling down en stretchen.

Hondenmassage versus bewegingsspecialist

Hondenmassage is nooit een vervanging voor een advies van een medisch specialist of gespecialiseerd therapeut, zoals de dierenarts, dierfysiotherapeut, osteopaat, chiropractor, orthomanueel DA, gedragstherapeut en dergelijke.

Een kynologisch masseur of massagetherapeut werkt ter ontspanning of gericht op vraagstukken voor gezondheid, sport en gedrag in overleg met een specialist. De mate waarin een kynologisch masseur met een bepaald probleem mag werken is afhankelijk van het beroepsniveau.

Kynologisch Masseurs van Palpabel werken altijd vanuit de invalshoek van ONTSPANNING en daarmee verschillend zij ten opzichte van medisch specialisten en gespecialiseerde therapeuten. Zij kunnen vanuit hun specialisme juist een waardevolle aanvulling zijn.

Hieronder enkele voorbeelden van hoe een kynologisch masseur of therapeut werkt:

- Niveau 1, oudere hond: oudere honden zijn erg gebaat bij onderhoud van bindweefsel, pezen en spieren. Een bekend patroon bij de oudere hond is het afnemen van de functies op de achterhand. Door onderhoud te geven, willen honden weer meer bewegen en soms zelf dingen doen die ze al even niet meer konden, zoals eindigen op de 1e etage op het bed van de eigenaar.
- Niveau 2, hond met HD: een bekend patroon voor honden met HD is stijfheid op de achterhand. Masseurs werken niet alleen rondom het gebied van de HD maar analyseren eerst waar in het bindweefsel en de spieren er probleemgebieden zijn. Dan wordt er vaak eerst gewerkt op de plek die het meest toegankelijk is voor de hond. Meestal is dat nek/schouders. Vandaar uit wordt de massage opgebouwd naar de achterhand. Alleen werken op de achterhand heeft geen zin. Juist het werken van uit de algehele lichamelijke balans geeft het beste resultaat. De wervelkolom is voor masseurs de belangrijkste structuur. Als deze los is, kunnen alle functies in het lichaam goed met elkaar communiceren. Hier komen masseurs dus ook vaak problemen tegen, waardoor we doorverwijzen naar een DA, osteopaat, chiropractor of orthomanueel DA.

- Niveau 3, hond met orgaanproblemen: dit soort problemen mag alleen behandeld worden door een Kynologisch Massage Therapeut (niveau 3) en altijd samen met een specialist. Vaak werken therapeuten in opdracht van de specialist. Bij de therapeut is de analyse van het bewegingsapparaat en de wervelkolom veel uitgebreider. Op basis van de bevindingen wordt, samen met de specialist, een behandelplan opgesteld. Orgaanproblemen zorgen vaak voor een strakke plek in de wervelkolom ter hoogte van het aangedane orgaan. Dit mag dan niet zomaar helemaal los gemasseerd worden, want dan kan het lichaam een hele heftige reactie geven met braken of diarree. Hier ligt een verbinding met het parasympatisch zenuwstelsel.
- Dan ook nog 1 voorbeeld voor het werken met Gedrag: honden met gedragsproblemen hebben vaak een warm hoofd en een koudere rug en achterhand. Dit ontstaat doordat de hersenzenuwen teveel prikkels te verwerken hebben. Hierdoor ontstaat veelal spanning in bindweefsel en spieren en is er vanuit het parasympatisch zenuwstelsel vaak ook een relatie met het bekken. Bij gedrag wordt er vaak niet gemasseerd, maar wordt gewerkt met bewuste aanrakingen. De hond leert dan in kleine stappen meer te ontspannen. Alles gaat in communicatie met de hond. De basis voor de masseurs ligt in het ontspannen van het zenuwstelsel.

Hondenmassage in de dierenartsenpraktijk

Binnen de dierenartsenpraktijk zijn, voor zowel de thema's gezondheid als gedrag, mogelijkheden om massage in te zetten, deze zijn:

- Ter voorbereiding op een operatie: afhankelijk van de soort operatie en de impact daarvan, kan massage zorgen voor een optimale doorbloeding van de weefsels, afvoer van afvalstoffen en opname van zuurstof en voedingsstoffen. Massage heeft ook een gunstige werking op bloedvaten, stimuleert de afvoer van lymfe en houdt hiermee het afweersysteem op peil. Dit is altijd wel belangrijk, maar in het bijzonder voor de hond die geopereerd gaat worden.
- Ter ondersteuning na operatie: in overleg met de specialist kan na afname van de zwelling het omliggende weefsel gemasseerd worden met sederende technieken om wond- en weefsel heling te bevorderen, verkleving van littekenweefsel in huid en spieren te voorkomen en pijn te verlichten. Als de hond weer in staat is om te bewegen, leren masseurs de eigenaren de zachte weefsels in de gaten te houden en te onderhouden. Kijk bijvoorbeeld naar de mogelijkheden na operatie van knieën. Na operatie neemt de bespiering van de geopereerde poot af en komt er op de andere poot door compensatie juist meer spanning op de spieren te staan. Zowel de hypotone als de hypertone spieren hebben baat bij optimale aanvoer van voedingsstoffen en afvoer van afvalstoffen. Eigenaren hebben zelf ook een belangrijke rol in het onderhoud. Masseurs en therapeuten van Palpabel leren de eigenaren bindweefsel, spieren en kapsels te palperen en doelgericht te masseren. Naast het lokaal ondersteunen kan massage ook algehele ontspanning geven, wat soms er prettig is na alles wat de hond heeft meegemaakt.
- Ondersteuning van honden met pijn: bij een zachte massage komt door prikkeling van het parasympatische zenuwstelsel de stof acetylcholine vrij. Deze stof werkt pijnstillend omdat het een remmende werking heeft op het parasympatisch zenuwstelsel, dat de pijn geleid. Dit draagt ook weer bij tot verwijding van bloedvaten, wat circulatie bevorderend werkt.

- Ondersteuning van honden met stress: een belangrijk hormoon dat bij aanraking en warmte geactiveerd wordt, is oxytocine toe. Het zorgt voor een vredig en rustig gevoel. Volgens recente wetenschap komt gemiddeld tussen 5-10 minuten aanraking deze stof vrij.

Nut van massage

Massage beïnvloedt het lichaam op verschillende lagen: de huid, het bindweefsel, de spieren en de gewrichten en mede het zenuwstelsel en de organen.

- Met massage verbetert de doorbloeding van de huid, waardoor de huid beter voedingsstoffen en vitamines kan opnemen.
- Met massage verbetert de bloed- en lymfecirculatie in het bindweefsel en helpt het lichaam zichzelf te reinigen.
- Massage prikkelt het perifere zenuwstelsel en zorgt ervoor dat de prikkelgeleiding naar het centrale zenuwstelsel adequaat blijft verlopen. Het centrale zenuwstelsel komt in actie en zorgt voor de aanmaak van nieuwe hersencellen (ook op oudere leeftijd is het lichaam nog in staat om dit te doen), de adequate verwerking van hormonen en neurotransmitters (erg goed voor de gemoedstoestand) en de adequate aansturing van de organen en spieren (goed voor onderhoud).
- Massage beïnvloedt de werking van de spieren. Spieren kunnen van zich zelf goed aanspannen, alleen hebben ze andere spieren nodig om te ontspannen. Als de samenwerking verstoord is, kan de spierspanning verstoord raken. Met massage wekt spierrekingsreflexen op, waardoor de spieren kunnen ontspannen.
- Als spieren ontspannen, kunnen de gewrichten ook versoepelen. De warmte die massage overbrengt en het in beweging brengen van de bloed- en lymfecirculatie hebben eveneens een gunstige invloed op het functioneren van de gewrichten. In sommige gevallen kan het ook pijn verlichten.
- Met aanraking en massage worden pijnlijke plekken gelokaliseerd en beïnvloed. Als iets pijn doet, slaan de hersenen deze informatie op. Elke keer als de pijnlijke plek wordt aangeraakt, reageren de hersenen met een reactie op pijn. Via de huid worden prikkels aan het centrale zenuwstelsel gegeven, die zorgen voor een nieuw bewustzijn, waardoor de herinnering aan pijn kan worden omgezet naar een prettig gevoel.
- Aanraking en massage zorgen voor ontspanning en geven meer balans tussen lichaam en geest.
- Massage activeert de sensoren voor beweging die overal in het bewegingsapparaat voorkomen. Dit zorgt voor onderhoud van de lichamelijke balans van de hond.

Nut van balansoefeningen

Met balansoefeningen wordt het lichaamsbewustzijn verhoogd en het bewegingsapparaat ondersteund bij ouderdom, gewrichtsproblemen of na operatie of letsel. Balansoefeningen geven het lichaam nieuwe gevoels- en bewegingsinformatie. Dit wordt ook wel proprioceptieve waarneming genoemd. Proprioceptie of positiezin is het vermogen van een organisme om de positie van het eigen lichaam en lichaamsdelen waar te nemen. De signalen voor de proprioceptie komen uit verschillende soorten sensoren die overal in het bewegingsapparaat voorkomen. Ze liggen onder andere in de spieren, de pezen en de gewrichtskapsels. De signalen van al deze sensoren worden voor een deel meteen verwerkt in het ruggenmerg en afgestemd met de spieren. Het andere deel legt een wat

langere afstand af naar hersenen, waarin de bewegingen ook worden vastgelegd en 'geprogrammeerd'. De signalen die door de balansoefeningen worden afgegeven zijn langzaam adaptief, wat wil zeggen dat ze hun pulsen nog lang blijven afvuren naar de hersenen nadat de druk en beweging heeft plaatsgevonden. Hierdoor blijft een hond zich bewust van zijn lichaam.

Stretchen is gezond voor spieren, pezen, gewrichten en ligamenten

Stretchoefeningen stimuleren de hond een bepaalde beweging te maken en daarmee de spieren, pezen, gewrichten en ligamenten te stretchen. Tevens kan zo goed in de gaten gehouden worden wat de bewegingsmogelijkheden zijn van de hond. Als de masseur daar opvallende dingen in tegenkomt, is het soms beter om dat even na te laten kijken bij de dierenarts of fysiotherapeut. Het kan bijvoorbeeld zijn dat de hond de nek naar rechts meer kan buigen dan naar links, als dat steeds terug komt is het goed om dat na te laten kijken. Aan de hand van verschillende stretchoefeningen wordt een bijdrage geleverd aan de beweeglijkheid en belastbaarheid van de hond.

Hondenmassage en medicatie

Hondenmassage gaat goed samen met medicatie, echter moet er wel goed gekeken worden naar welke invloed de medicatie heeft op het lichaam. Daartoe mogen masseurs pas vanaf niveau 2 werken met honden met medicatie. Indien er meer problemen tegelijk spelen dan pas vanaf niveau 3. Indien er sprake is van medicatie wordt altijd overlegd met de behandelend arts. Massage moet altijd dan heel rustig worden opgebouwd om overbelasting op het lichaam te voorkomen.

Hondenmassage, samen met de eigenaar

De kynologisch masseurs van Palpabel werken vanuit een unieke invalshoek, namelijk in volledige samenwerking met de eigenaar. Om maximaal resultaat te krijgen dient de eigenaar ook zelf aan de slag te gaan. Dit bevordert de massage behandeling en biedt de eigenaar de mogelijkheid om het resultaat zelf te onderhouden en eventuele veranderingen tijdig te kunnen signaleren.

Schema wat doet een masseur! Als samenvatting

Algemene tekst wat is massage

Blok werkwijze

- observatie
- palpatie
- inspectie

Blok

niveau

- lichaam
- gedrag
- sport

Blok nut

bullet points

Massage

DA

bewegingsspecialist

Rol eigenaar

3

Palpabel

niveaus

THE BENEFITS OF MASSAGE FOR CHILDREN WITH AUTISM

ARTISM IS 1 in 88
 1 in 88 children in the U.S. are diagnosed with Autism each year.

ARTISM IS A DISORDER THAT CAN SERIOUSLY IMPAIR A CHILD'S ABILITY TO COMMUNICATE AND INTERACT WITH OTHERS AROUND THEM.

MASSAGE THERAPY HAS BEEN PROVEN TO BE EFFECTIVE IN REDUCING SYMPTOMS THAT COME WITH AUTISM AND CAN SIGNIFICANTLY HELP CHILDREN RELAX AND FOCUS IN THE CLASSROOM AS WELL AS IN THE HOME.

Touch Research Institute (TRI) conducted a study in which 33 autistic children in a touch therapy or touch control group.

IN THE CLASSROOM

moderate pressure massage and smooth stroking (referred to as touch) had a positive effect on the children in the touch therapy group.

2 times a week for 4 weeks

In the same time frame, children in the touch control group sat on the floor of classrooms with no other child engaged in games where they practiced skills of attention, focus, and fine motor skills.

RESULTS: Children in both groups (both parents and staff) had a decrease in autistic symptoms (measured by the Autism Spectrum Quotient).

IN THE HOME

Parents conducted massage sessions from home as advised by the study team who supported improvement in communication skills, social interaction, and behavior.

children were assigned to either a massage group or a relaxation control group. The groups to read stories, complete puzzles, and play board games. Children in the massage group showed increased relaxation and help them obtain better sleep at night.

15 minutes for 1 month

Sleep diaries were recorded by the parents to report on how well they slept the children during the night and how well they were during the day.

RESULTS: Positive benefits in sleep and bedtime behavior from children played in the massage group. Helped all children with improvements and no bad behavior during the time.

Various other research has shown the overwhelming benefits of "turning" touch in children with Autism!

APPROACH

- All touch therapy sessions are done on the child's back, front, and arms.
- Most of these sessions are done on the child's back.
- Using the child's own hands to massage their back and arms.
- Sessions can be short and frequent, or longer and less frequent.
- Sessions can be done in the child's home, school, or a community center.

How can your child BENEFIT from this?

MASSAGE THERAPY

- can help improve their communication skills in the classroom.
- can help your child create self-advocacy strategies to establish a routine.
- can help your child build a relationship with their caregiver, whether that be a parent, teacher, or other professional, which can help them to follow directions better and to be able to bridge their gap.
- can help your child focus on their work, and be able to learn to follow directions better and to be able to bridge their gap.
- can help your child alleviate pain in the legs and arms.
- can help your child focus on their work, and be able to learn to follow directions better and to be able to bridge their gap.
- can help bring full relaxation to your child and reduce anxiety and frustration they may be feeling in their day to day life.

Infant and pediatric massage is a multi-sensory approach that provides bonding and comfort for your child. Education on this type of therapy is readily available and can be done in your home, school, or child's right for your child visit infantmassageusa.org

PREPARED BY © MASSAGE TABLES NOW

Bijlage 1 Beroepsniveaus

Niveau 1 Kynologisch Masseur Basis:

Dit niveau heeft een basisopleiding gevolgd met gemiddeld 30 contacturen, 36 uren praktijkcasussen en 120 studie-uren. Een Kynologisch Masseur Basis mag alleen zonder contra-indicaties werken en ontspanningsgericht.

Een Kynologisch Masseur Basis beschikt over de volgende kennis en vaardigheden:

- kan met respect werken met een hond;
- basiskennis communicatie hond;
- basiskennis observeren lichaam in stand en beweging;
- basiskennis palperen aandachtsplekken/spanningspatronen;
- basiskennis effecten massage op lichaam en geest;
- uitgebreide kennis oppervlakkige spieren;
- uitgebreide kennis massagetechnieken uit de klassieke massage;
- basiskennis massagegerichte anatomie en fysiologie;
- basiskennis contra-indicaties;
- basiskennis omgaan met klanten;
- kan een ontspanningsmassage uitvoeren;
- kan zelfstandig massage inzetten als ondersteuning bij eigen werkzaamheden in bijvoorbeeld de trimsalon, het pension, de dierenartsenpraktijk, de hondenuitlaatservice of de hondenschool;
- kan één op één werken met klanten voor ontspanning;
- zal bij specifieke gedrags- of gezondheidsproblemen doorverwijzen naar een specialist.

Niveau 2 Kynologisch Masseur Gevorderd en Kynologisch Sportmasseur:

Dit niveau heeft een vervolgopleiding gevolgd met gemiddeld 30 contacturen, 84 uren praktijkcasussen en 150 studie-uren. Een Kynologisch Masseur Gevorderd mag met relatieve contra-indicaties werken en werken met specifieke problemen samen met een specialist.

Een Kynologisch Masseur Gevorderd beschikt over de volgende kennis en vaardigheden:

- als genoemd onder Kynologisch Masseur Basis;
- kan met respect en creativiteit werken met een hond;

- kennis van gedragsleer gericht op massage;
- op de hoogte van actuele ontwikkelingen op het gebied van gedrag en algemene kennis van trainingmethoden;
- kennis van bewegingsleer gericht op massage;
- kennis van rassocifieke eigenschappen rasgroepen FCI en aandachtspunten voor massage;
- uitgebreide kennis communicatie hond;
- bezit anamnethische vaardigheden;
- kan probleemgericht de effecten van massage uitleggen aan de klant;
- kan met professionele lichamelijke observatie en palpatie onregelmatigheden opsporen;
- kan probleemgericht massagetechnieken in sessie bewust aanraken of deelmassage(s) inzetten;
- kan de klant professioneel betrekken bij alle onderdelen van het consult en het advies goed overdragen;
- bezit uitgebreide kennis van massagetechnieken uit de klassieke massage en/of een of meer specialisaties (te denken aan Sportmasseur, Shiatsu-masseur, Energetisch masseur, enz.);
- kan een workshop of presentatie van een dagdeel verzorgen binnen zijn/haar afstudeerrichting (ontspanning, sport, Shaitu etc.)

Niveau 3 Kynologisch Massagetherapeut

Een massagetherapeut heeft een opleiding gevolgd die bestaat uit verdieping op het gebied van Anatomie, Beweging en Massage Gedrag en Massage.

Die opleiding heeft gemiddeld 84 contacturen, 73 uren praktijkcasussen en 231 studie-uren. Een Kynologische Massage Therapeut mag met relatieve en absolute contra-indicaties werken en werkt met specifieke problemen samen met een specialist.

Een Kynologisch Massagetherapeut beschikt over de volgende kennis en vaardigheden:

- als genoemd onder Basis en Gevorderd;
- aantoonbaar (met een diploma) medische basiskennis voor mensen of medische basiskennis voor honden;
- kennis van terminologie gedrag;
- kennis van medische terminologie;
- uitgebreide kennis hersenen en gedrag;
- uitgebreide kennis meest voorkomende gedragsproblemen;
- uitgebreide kennis toegepaste therapeutische massage bij gedragsproblemen;
- uitgebreide kennis trainingstechnieken;
- uitgebreide kennis anatomie en beweging;
- uitgebreide kennis toegepaste therapeutische massage bij lichamelijke problemen;
- uitgebreide kennis massage bij contra-indicaties;

- kennis van één of meer (diepere) therapeutische massagetechnieken;
- basiskennis EHBO;
- basiskennis voeding en beweging;
- uitgebreide kennis anamnestiche en communicatieve vaardigheden;
- kan een dagvullende of meerdaagse workshop verzorgen aanvullen binnen zijn/haar afstudeerrichting (ontspanning, sport, Shaitso etc.)